

Logistické zabezpečení kynologické ostrahy v průmyslu komerční bezpečnosti

Canine guard logistics in the commercial security industry

Martina Nováková

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky
akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina NOVÁKOVÁ**
Osobní číslo: **A10648**
Studijní program: **B3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Logistické zabezpečení kynologické ostrahy v průmyslu komerční bezpečnosti**

Zásady pro vypracování:

1. Uveďte vhodná plemena pracovních psů využitelných v průmyslu komerční bezpečnosti.
2. Popište nutriční zajištění vývoje pracovního jedince za dodržení chemicko – biologického standardu.
3. Popište nutnou veterinární péči.
4. Popište základní výcvik pracovních psů.
5. Uveďte prognózu využití kynologie v praxi bezpečnostních podniků.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. RŮŽIČKA, Josef. Pes k obraně osob a ochraně majetku aneb Člověče, neboj se, máš-li psa!. České Budějovice: DONA, 1996. ISBN 80-85463-76-8.
2. KOMOLÝ, Alois. Výcvik služebního psa. Praha: Naše vojsko, 1965. ISBN 28-047-65.
3. HARTL, Karel. Výchova a výcvik psa. Praha: Naše vojsko, 1979. ISBN 28-064-79
4. NOVÝ, Karel. Kynologická příručka. Praha: Naše vojsko, 1995. ISBN 28-027-95
5. FOGLE, Bruce. Já pes: Velká kniha péče o psa. Praha: CESTY, 1995. ISBN 80-7181-009-6.
6. KVÁŠ, Martin. Výživa psů. České Budějovice: DONA, 1998. ISBN 80-85463-99-7

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Vladimír Laucký

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání bakalářské práce:

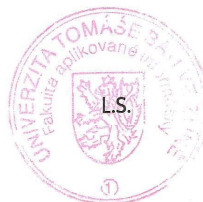
25. února 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. května 2013

Ve Zlíně dne 25. února 2013

prof. Ing. Vladimír Vašek, CSc.
děkan

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Cílem této bakalářské práce je vytvořit přehledný manuál logistického zabezpečení kynologické ostrahy pro vedoucí pracovníky v podnicích průmyslu komerční bezpečnosti. V práci jsou uvedena plemena psů vhodná k ochraně osob a majetku, potřeby těchto psů na výživu a poskytování veterinární péče. Další část je věnována výcviku pracovních psů a jeho teoretickým základům, které musí znát každý, kdo chce se psem pracovat. V závěru práce je popsán nynější stav a prognóza využití kynologie v praxi bezpečnostních podniků.

Klíčová slova: kynologická ostraha, výživa, veterinární péče, výcvik

ABSTRACT

The aim of this bachelor's work is to create a clear manual of logistic canine security for executives in companies of commercial security. In this work there are listed breeds suitable for protection of persons and property, and also needs of these dogs regarding nutrition and veterinary care. Next section is devoted to the training of working dogs and its theoretical foundations which must be known by anyone who wants to work with these dogs. In conclusion, the work describes a current status and a prognosis of utilization of kynology in practice of security companies.

Keywords: canine security, nutrition, health care, training

Ráda bych zde poděkovala vedoucímu bakalářské práce JUDr. Vladimíru Lauckému za cenné rady, podněty a připomínky. Mé poděkování patří také MVDr. Kateřině Vojtkové, která mi věnovala čas a poskytla potřebné informace.

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 24.5.2013

.....
podpis diplomanta

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 MOŽNOSTI VYUŽITÍ PSŮ V PRŮMYSLU KOMERČNÍ BEZPEČNOSTI	12
2 KYNOLOGICKÉ ORGANIZACE	13
2.1 MEZINÁRODNÍ KYNOLOGICKÁ FEDERACE (FCI).....	13
2.2 ČESKOMORAVSKÁ KYNOLOGICKÁ UNIE (ČMKU).....	13
3 VHODNÁ PLEMENA PRACOVNÍCH PSŮ VYUŽITELNÝCH V PRŮMYSLU KOMERČNÍ BEZPEČNOSTI	14
3.1 PLEMENA PRACOVNÍCH PSŮ ČASTO VYUŽÍVANÁ V PRŮMYSLU KOMERČNÍ BEZPEČNOSTI.....	14
3.1.1 Německý ovčák.....	14
3.1.2 Belgický ovčák.....	15
3.1.3 Rotvajler.....	17
3.1.4 Velký knírač.....	18
3.1.5 Dobrman.....	19
3.2 PLEMENA PRACOVNÍCH PSŮ MÉNĚ ČASTO VYUŽÍVANÁ, ALE PŘESTO VHODNÁ K VYUŽITÍ V PRŮMYSLU KOMERČNÍ BEZPEČNOSTI.....	20
3.2.1 Americká akita.....	20
3.2.2 Beauceron.....	21
3.2.3 Brazilská fila.....	22
3.2.4 Briard.....	23
3.2.5 Bullmastif.....	24
3.2.6 Erdelteriér.....	25
3.2.7 Flanderský bouvier.....	26
3.2.8 Holandský ovčák.....	27
3.2.9 Hovawart.....	28
3.2.10 Mallorská doga.....	29
3.2.11 Německá doga.....	30
3.2.12 Německý boxer.....	31
3.2.13 Pyrenejský horský pes.....	32
3.2.14 Šarplaninský pastevecký pes.....	33
3.2.15 Tosa - Inu.....	34
4 VÝŽIVA PSA	35
4.1 JEDNOTLIVÉ SLOŽKY POTRAVY	35
4.1.1 Bílkoviny (proteiny).....	35
4.1.2 Tuky (lipidy)	35
4.1.3 Cukry (sacharidy).....	36
4.1.4 Minerální látky	36
4.1.4.1 Makroprvky	36
4.1.4.2 Mikroprvky	37
4.1.4.3 Ultramikroprvky	37
4.1.5 Vitaminy.....	37
4.1.5.1 Vitaminy rozpustné v tucích.....	37
4.1.5.2 Vitaminy rozpustné ve vodě.....	38

4.1.6	Voda	38
4.2	PRŮMYSLOVĚ VYRÁBĚNÁ KRMIVA	39
4.2.1	Suchá krmiva	39
4.2.2	Polosuchá krmiva	40
4.2.3	Konzervovaná krmiva	40
4.3	TRADIČNÍ VAŘENÉ KRMIVO	40
4.4	BARF (BONES AND RAW FOOD)	41
4.5	NEBEZPEČNÉ POTRAVINY	41
4.6	TECHNIKA KRMENÍ	42
4.6.1	Krmení štěňat a mladých psů	42
4.6.2	Krmení dospělých psů	42
4.6.3	Krmení pracovních psů	43
4.6.4	Krmení březí a laktující feny	43
4.6.5	Krmení starých psů	43
4.6.6	Krmení nemocných psů	43
5	VETERINÁRNÍ PÉČE O PRACOVNÍ PSY	44
5.1	OČKOVÁNÍ	44
5.2	ODČERVENÍ	45
5.2.1	Vnitřní paraziti	46
5.3	PROSTŘEDKY PROTI VNĚJŠÍM PARAZITŮM	46
5.3.1	Vnější paraziti	46
5.4	BĚŽNÁ DENNÍ PÉČE	47
5.5	FYZIOLOGICKÉ HODNOTY ZDRAVÉHO PSA	49
5.6	UBYTOVÁNÍ PSŮ	49
5.7	PŘEPRAVA PSŮ	50
5.8	ČIPOVÁNÍ PSŮ	51
5.9	ZÁKON Č. 166/1999 SB O VETERINÁRNÍ PÉČI A O ZMĚNĚ NĚKTERÝCH SOUVISEJÍCÍCH ZÁKONŮ	51
6	VÝCVIK PRACOVNÍHO PSA	53
6.1	TEORETICKÉ ZÁKLADY VÝCVIKU PSA	53
6.1.1	Podněty a reflexy	53
6.1.2	Základní typy psů z hlediska vyšší nervové činnosti	54
6.1.3	Základní metody výcviku psů	56
6.1.4	Cvičitel	56
6.2	VÝCHOVA ŠTĚNĚTE	58
6.3	VÝCVIK PRACOVNÍHO PSA	58
6.3.1	Přivolání	59
6.3.2	Odmítání potravy	60
6.3.3	Reakce na střelbu	60
6.3.4	Rozvíjení zloby, nedůvěry a odvahy	61
6.3.5	Průzkum terénu	62
6.4	ZKUŠEBNÍ ŘÁDY A POUŽÍVANÉ ZKRATKY	63
6.5	ZÁKON 246/1992 SB., NA OCHRANU ZVÍŘAT PROTI TÝRÁNÍ	65
II	PRAKTICKÁ ČÁST	66

7	NYNĚJŠÍ STAV A PROGNÓZA VYUŽITÍ KYNOLOGIE V PRAXI BEZPEČNOSTNÍCH PODNIKŮ	67
8	UKÁZKA ZE ZKOUŠEK DLE ZKUŠEBNÍHO ŘÁDU PRO SPORTOVNÍ VÝCVIK PSŮ V ČESKÉ REPUBLICE.....	69
	ZÁVĚR	78
	CONCLUSION	79
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	80
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	82
	SEZNAM OBRÁZKŮ	83
	SEZNAM TABULEK.....	85

ÚVOD

Na počátku byli psi využíváni především při lovu a dohledání zvěře, ale jejich role se postupně měnila s vývojem lidské společnosti. Začali se uplatňovat jako ochránci obydlí, stád dobytka a jako věrní a oddaní společníci. Dnes chovají lidé psy na celém světě z nejrůznějších důvodů.

Nejdůležitějším smyslovým orgánem psa je jeho čich, který zdědil po svých předcích. Díky němu se orientuje a vnímá okolní svět. Tak jako si člověk vytváří během života „databázi“ toho, co kdy viděl, pes si pamatuje pachy, se kterými se setkal. Proto také nachází uplatnění v armádě, u policie při identifikaci pachatele trestného činu, odhalování pašování drog a zbraní. Další kapitolou je jeho pomoc při záchraně lidských životů v místech přírodních katastrof nebo teroristických útoků. Je průvodcem a pomocníkem v životě lidí s mentálním, tělesným nebo smyslovým postižením. Možnosti využití jsou opravdu široké.

Pes si našel své místo také u soukromých bezpečnostních služeb, kde nejčastěji doprovází strážného při pochůzkách. Poskytuje mu psychickou oporu a dokáže upozornit na ukryté osoby. Velmi náročné je z hlediska fyzické zátěže pro psa samostatné střežení na rozsáhlých pozemcích, nebo v rozlehlých halách a průmyslových budovách.

Jsou plemena psů, která byla vyšlechtěna a staletí používána k ochraně majetku. Ale i jedinec s vynikajícími povahovými vlastnostmi může být pokažen špatným vedením. Ve své práci se proto snažím popsat základní pravidla výcviku pracovních psů. Neméně důležitou částí je péče o zdraví zvířete, která by měla být především preventivní.

V této práci se snažím o shrnutí základních znalostí z oblasti péče o psa a jeho výcviku, které by měl mít každý majitel nebo ten, komu byl pes svěřen.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MOŽNOSTI VYUŽITÍ PSŮ V PRŮMYSLU KOMERČNÍ BEZPEČNOSTI

Kynologická ostraha patří mezi základní metody činnosti v průmyslu komerční bezpečnosti [1]. Cvičený pes je využíván zejména při ostraze a ochraně majetku. Jeho nasazení spolu s využitím moderních technických prostředků představuje bezpečnostní opatření, které lze jen těžko překonat.

Způsoby použití cvičeného psa

- Psovod se psem vykonává pochůzkovou činnost.

Psovod má psa neustále pod kontrolou a ten mu dodává pocit bezpečí. Díky svému čichu dokáže odhalit ukrytou osobu a po absolvování výcviku adekvátně reagovat na její přítomnost a chování.

- Pes střeží objekt samostatně.

Při střežení na volno se pes volně pohybuje v prostoru ohrazeném kvalitním oplocením.

Při střežení na pohyblivém stanovišti (na bloku) je pes upoután na vodící lano mezi dvěma sloupy.

Při střežení na pevném stanovišti je pes upoután k úvaznému kolíku řetězem. Jak v případě pohyblivého, tak pevného stanoviště je nutné prostor pro pohyb psa udržovat, aby se zamezilo možnému zranění a opatřit ho přístřeškem.

Při střežení v koridoru se pes pohybuje v prostoru mezi dvěma drátěnými ploty podél střeženého objektu.

2 KYNOLOGICKÉ ORGANIZACE

2.1 Mezinárodní kynologická federace (FCI)

FCI je mezinárodní kynologická organizace sídlící v Belgii. V současné době působí prostřednictvím svých členů ve více než 80 zemích světa. Na území členských států FCI je uznáváno 343 plemen psů, která jsou rozdělena do deseti skupin.

Skupiny FCI:

- I. plemena ovčácká, pastevecká a honácká
- II. pinčové, knírači, plemena molossoidní a švýcarští salašničtí psi
- III. teriéři
- IV. jezevčáci
- V. špicové a tzv. primitivní plemena
- VI. honiči a barváři
- VII. ohaři
- VIII. slídiči, retrieveři a vodní psi
- IX. plemena společenská
- X. chrti

Plemena vhodná pro využití v průmyslu komerční bezpečnosti jsou zařazena převážně do první, druhé a třetí skupiny.

2.2 Českomoravská kynologická unie (ČMKU)

ČMKU je řádným členem FCI zastupujícím Českou republiku.

Mezi její hlavní činnosti patří:

- vedení plemenných knih
- vydávání průkazů původu
- vedení registru chovatelských stanic
- pořádání kynologických akcí

3 VHODNÁ PLEMENA PRACOVNÍCH PSŮ VYUŽITELNÝCH V PRŮMYSLU KOMERČNÍ BEZPEČNOSTI

3.1 Plemena pracovních psů často využívaná v průmyslu komerční bezpečnosti

3.1.1 Německý ovčák

Originální název: Deutscher Schäferhund

Země původu: Německo

Skupina FCI: I. plemena ovčácká, pastevecká a honácká

Standard FCI č. 166

Obr. 1 Německý ovčák¹

Jednoznačně nejčastěji používané plemeno v oblasti ochrany majetku vhodné pro všestranný pracovní výcvik.

Celkový exteriér: pes střední velikosti, tělo je delší než výška v kohoutku, pevné stavby těla, silný, dobře osvalený

¹ Zdroj: http://www.cmku.cz/soubory/plemena/189_nemecky_ovcak.docx

- Velikost: výška v kohoutku u psa 60 – 65 cm, u feny 55 – 60 cm.
hmotnost psa 30 – 40 kg, feny 22 – 32 kg.
- Srst a zbarvení: srst může být krátká i dlouhá, oba typy mají hustou podsadu, typické je zbarvení černé s červenohnědými, hnědými, žlutými až světlešedými znaky, může být ale i celočerné, nebo šedé
- Temperament: je povahově vyrovnaný, pevných nervů, sebevědomý, pozorný, odvážný
- Možnosti využití: všestranný, hlídač, obránář, stopař, doprovodný [2]

3.1.2 Belgický ovčák

Originální název: Chien de Berger Belge

Země původu: Belgie

Skupina FCI: I. plemena ovčácká, pastevecká a honácká

Standard FCI č. 15

Obr. 2 Belgický ovčák - Malinois²

² Zdroj: <http://mkmalinois.webnode.cz/foto-jaguar/>

Toto plemeno má čtyři varianty, které se od sebe liší druhem srsti a zbarvením.

Celkový exteriér: pes střední velikosti, tělo má kvadratické proporce, atletické, působí dojmem robustní elegance

Velikost: výška v kohoutku u psa 60 – 66 cm, u feny 56 – 62 cm.
hmotnost psa 25 – 30 kg, feny 20 – 25 kg.

Srst a zbarvení: Groenendael - dlouhá srst, zbarvení je pouze černé
Lakenois - hrubá srst, jednotné žluté zbarvení se stopami uhlování a tmavé barvy na hlavě, čenichu a ocasu
Malinois – krátká srst, pouze žluté zbarvení s uhlováním a s černou maskou
Tervueren – dlouhá srst, pouze žluté zbarvení s uhlováním nebo šedé zbarvení s uhlováním, obě možnosti s černou maskou

Temperament: je ostražitý, aktivní, překypující energií, bez známek strachu či agresivity

Možnosti využití: hlídač, obránář, stopař [2]

3.1.3 Rotvajler

Originální název: Rottweiler

Země původu: Německo

Skupina FCI: II. pinčové, knírači, plemena molossoidní a švýcarští salašníčtí psi

Standard FCI č. 147

Obr. 3 Rotvajler³

- Celkový exteriér:** pes středně velký až velký, robustní, podsaditý, jeho konstituce naznačuje velkou sílu
- Velikost:** výška v kohoutku u psa 61 – 68 cm, u feny 56 – 63 cm.
hmotnost psa zhruba 50 kg, feny zhruba 42 kg.
- Srst a zbarvení:** srst je středně dlouhá, drsná, hustá a pevně přiléhající s podsadou, zbarvení je černé s pálením syté červenohnědé barvy
- Temperament:** je klidný, oddaný, jeho chování je sebejisté, nebojácné, rád pracuje
- Možnosti využití:** hlídač, obranář, stopař, společník [2]

³ Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Rotvajler>

3.1.4 Velký knírač

Originální název: Riesenschnauzer

Země původu: Německo

Skupina FCI: II. pinčové, knírači, plemena molossoidní a švýcarští salašnickí psi

Standard FCI č. 181

Obr. 4 Velký knírač⁴

Celkový exteriér: pes velký, kvadratický, silný, vzbuzující respekt

Velikost: výška v kohoutku u psa i u feny 60 – 70 cm

hmotnost psa i feny 35 – 47 kg

Srst a zbarvení: srst je drátovitá, tvrdá a hustá s podsadou, přiléhá k tělu, typickým znakem plemene je vous, který se tvoří na tlamě a huňaté obočí
zbarvení je buďto černé, nebo pepř a sůl

Temperament: je vyrovnaný, neúplatný, velmi věrný, vytrvalý a rychlý

Možnosti využití: hlídač, obranář, stopař, společník [2]

⁴ Zdroj: <http://www.riesenhorst.net/honden.htm>

3.1.5 Dobrman

Originální název: Dobermann

Země původu: Německo

Skupina FCI: II. pinčové, knírači, plemena molossoidní a švýcarští salašničtí psi

Standard FCI č. 143

Obr. 5 Dobrman⁵

Celkový exteriér:	pes středně velký, kvadratický, silný a svalnatý, elegantní, má hrdé držení těla a odhodlaný výraz
Velikost:	výška v kohoutku u psa 68 – 72 cm, u feny 63 – 68 cm hmotnost psa 40 – 45 kg, feny 32 – 35 kg
Srst a zbarvení:	srst je krátká, tvrdá, hustá, přiléhající k tělu bez podsady zbarvení je černé nebo hnědá s červenohnědým pálením
Temperament:	je inteligentní, přátelský, odvážný, sebejistý, nebojácný a ostražitý
Možnosti využití:	hlídač, obranář, stopař, společník [2]

⁵ Zdroj: <http://www.dobermanntorregave.it/album.asp>

3.2 Plemena pracovních psů méně často využívaná, ale přesto vhodná k využití v průmyslu komerční bezpečnosti

3.2.1 Americká akita

Originální název: American Akita

Země původu: Japonsko

Skupina FCI: V. špicové a tzv. primitivní plemena

Standard FCI č. 344

Obr. 6 Americká akita⁶

Celkový exteriér:	velký mohutný pes, silné kostry, charakteristická je široká trojúhelníková hlava
Velikost:	výška v kohoutku u psa 66 – 71 cm, u feny 61 – 66 cm
Srst a zbarvení:	srst je patrová s hustou podsadou zbarvení může být jakékoliv
Temperament :	ostražitý, vnímavý, učenlivý a odvážný pes
Možnosti využití:	hlídač, obranář, společník [2]

⁶ Zdroj: <http://www.akita.mkart.cz/fotogalerie/Ike/torychlerostu.html>

3.2.2 Beauceron

Originální název: Berger de Beauce

Země původu: Francie

Skupina FCI: I. plemena ovčácká, pastevecká a honácká

Standard FCI č. 44

Obr. 7 Beauceron – harlekyn⁷

Celkový exteriér:	velký, pevně stavěný, robustní pes
Velikost:	výška v kohoutku u psa 65 – 70 cm, u feny 61 – 68 cm
Srst a zbarvení:	srst je silná, hustá, pevná a přiléhající k tělu s podsadou typy zbarvení: černá s pálením, harlekyn
Temperament :	je sebevědomý, nebojácný, ostražitý
Možnosti využití:	hlídač, obranář, stopař, společník [2]

⁷ Zdroj: http://www.beauceron.cz/old/Chovatelstvi/feny/cedra_z_vrabske_tvrze/cedra_zvt.htm

3.2.3 Brazilská fila

Originální název: Fila Brasileiro

Země původu: Brazílie

Skupina FCI: II. pinčové, knírači, plemena molossoidní a švýcarští salašníčtí psi

Standard FCI č. 225

Obr. 8 Brazilská fila⁸

- Celkový exteriér:** mohutný, ale zároveň dobře pohyblivý pes
- Velikost:** výška v kohoutku u psa 65 - 75 cm, u feny 60 – 70 cm
hmotnost psa minimálně 50 kg, feny minimálně 40 kg
- Srst a zbarvení:** srst je krátká, hladká, hustá, přiléhající těsně k tělu
zbarvení může být jednobarevné (s výjimkou bílé, šedé, skvrnitě, modré, černé s tříslovou), žíhané, s černou maskou
- Temperament :** je to odvážný, statečný, věrný pes, odměřený vůči cizím osobám
- Možnosti využití:** hlídač, obranář, stopař, společník [2]

⁸ Zdroj: <http://www.pejskar.cz/brazilska-fila-79/fotky/hathor-377/>

3.2.4 Briard

Originální název: Berger de Brie

Země původu: Francie

Skupina FCI: I. plemena ovčácká, pastevecká a honácká

Standard FCI č. 113

Obr. 9 Briard⁹

- Celkový exteriér: pes obdélníkového rámce, vyvážené tělesné stavby, svalnatý, pohyblivý
- Velikost: výška v kohoutku u psa 62 – 68 cm, u feny 56 – 64 cm
- Srst a zbarvení: srst je zvlněná, dlouhá s podsadou
zbarvení může být černé, plavé, plavé s uhlováním, šedé nebo modré
- Temperament : je vyrovnaný, klidný, odvážný
- Možnosti využití: hlídač, obranář, stopař, společník [2]

⁹ Zdroj: <http://www.svetpejsku.cz/plemena/1-plemena-ovcacka-pasteveck-a-honacka/46>
briard

3.2.5 Bullmastif

Originální název: Bullmastiff

Země původu: Velká Británie

Skupina FCI: II. pinčové, knírači, plemena molossoidní a švýcarští salašníčtí psi

Standard FCI č. 157

Obr. 10 Bullmastif¹⁰

Celkový exteriér:	velký pes, jehož vzhled evokuje velkou sílu
Velikost:	výška v kohoutku u psa 64 - 69 cm, u feny 61 – 66 cm hmotnost psa 50 – 59 kg, feny 41 - 50 kg
Srst a zbarvení:	srst je krátká, tvrdá, přiléhající těsně k tělu v odstínech zbarvení žíhané, plavé červené
Temperament :	je to vytrvalý, aktivní, ostražitý pes
Možnosti využití:	hlídač, obranář, společník [2]

¹⁰ Zdroj: <http://www.croftonline.co.uk/products.asp?partno=Bullmastiff>

3.2.6 Erdelteriér

Originální název: Airedale Terrier

Země původu: Velká Británie

Skupina FCI: III. teriéři

Standard FCI č. 7

Obr. 11 Erdelteriér¹¹

Celkový exteriér:	svalnatý, aktivní, robustní pes
Velikost:	výška v kohoutku u psa 58 – 61 cm, u feny 56 – 59 cm hmotnost zhruba 25 kg
Srst a zbarvení:	srst je tvrdá, hustá a drátovitá s podsadou, mírně se vlní sedlo, horní strana krku a ocasu je černá nebo šedavá, všechny ostatní části těla tříslivé
Temperament:	je bystrý, rychlý, sebejistý, odvážný
Možnosti využití:	hlídač, obranář, stopař, společník [2]

¹¹ Zdroj: <http://www.yourpurebredpuppy.com/health/airedales.html>

3.2.7 Flanderský bouvier

Originální název: Bouvier des Flandres

Země původu: Belgie, Francie

Skupina FCI: I. plemena ovčácká, pastevecká a honácká

Standard FCI č. 191

Obr. 12 Flanderský bouvier¹²

- Celkový exteriér: má krátké zavalité tělo, silné a dobře osvalené končetiny
- Velikost: výška v kohoutku u psa 62 - 68 cm, u feny 59 - 65 cm
hmotnost psa 35 - 40 kg, feny 27 - 35 kg
- Srst a zbarvení: srst je velmi hustá, hrubá na dotek, charakteristický je knír na horních pyscích a drsný vous na bradě
barva může být šedá, žíhaná, uhlovaná, černá
- Temperament : je odvážný a energický
- Možnosti využití: hlídač, obranář, společník [2]
-

¹² Zdroj: http://alerita.sweb.cz/Stenata_cz.html

3.2.8 Holandský ovčák

Originální název: Hollandse Herdershond

Země původu: Nizozemí

Skupina FCI: I. plemena ovčácká, pastevecká a honácká

Standard FCI č. 223

Obr. 13 Holandský ovčák¹³

- Celkový exteriér: pes střední velikosti, silný, aktivní
- Velikost: výška v kohoutku u psa 57 – 62 cm, u feny 55 – 60 cm
- Srst a zbarvení: srst má tři varianty: krátká, dlouhá, hrubá
zbarvení je žíhané v jakémkoliv odstínu včetně šedé, žluté, stříbřité, červené, zlatavé a šedomodré
- Temperament : je oddaný, učenlivý, ostražitý, vytrvalý
- Možnosti využití: hlídač, obranář, stopař, společník [2]

¹³ Zdroj: <http://www.svetpejsku.cz/plemena/1-plemena-ovcacka-pasteveck-a-honacka/83-holandsky-ovcak>

3.2.9 Hovawart

Originální název: Hovawart

Země původu: Německo

Skupina FCI: II. pinčové, knírači, plemena molossoidní a švýcarští salašničtí psi

Standard FCI č. 190

Obr. 14 Hovawarti¹⁴

Celkový exteriér:	silný pes střední velikosti, prodlouženého rámce
Velikost:	výška v kohoutku u psa 63 – 70 cm, u feny 58 – 65 cm
Srst a zbarvení:	srst je bohatá dlouhá, lehce zvlněná s podsadou zbarvení může být černé se znaky, černé, plavé
Temperament :	vyrovnaný pes, sebevědomí, dobře snáší stres, oddaný rodině
Možnosti využití:	hlídač, obranář, stopař, společník [2]

¹⁴ Zdroj: <http://www.hovawartvomrothenbruch.de/>

3.2.10 Mallorská doga

Originální název: Perro de Presa Mallorquin

Země původu: Španělsko

Skupina FCI: II. pinčové, knírači, plemena molossoidní a švýcarští salašničtí psi

Standard FCI č. 249

Obr. 15 Mallorská doga¹⁵

- Celkový exteriér: mohutný a silný pes, typické molossoidní plemeno
- Velikost: výška v kohoutku u psa 55 - 58 cm, u feny 52 - 55 cm
hmotnost psa 35 - 38 kg, feny 30 - 34 kg
- Srst a zbarvení: srst je krátká a hrubá na omak
barva může být žíhaná, plavá a černá
- Temperament : je to klidný odvážný pes, oddaný svému pánovi
- Možnosti využití: hlídač, obranář, společník [2]

¹⁵ Zdroj: <http://www.pejskar.cz/malorska-doga-213/>

3.2.11 Německá doga

Originální název: Deutsche Dogge

Země původu: Německo

Skupina FCI: II. pinčové, knírači, plemena molossoidní a švýcarští salašničtí psi

Standard FCI č. 235

Obr. 16 Německá doga - modrá¹⁶

- Celkový exteriér: velký, silný, elegantní pes harmonické stavby těla, s výraznou hlavou
- Velikost: výška v kohoutku u psa 80 – 90 cm, u feny 72 – 84 cm
- Srst a zbarvení: srst je velmi krátká, hustá, hladce přiléhající, lesklá
typy zbarvení: žlutá, žíhaná, tygrovaná, černá, modrá
- Temperament : je oddaný svému majiteli, zdrženlivý vůči cizím osobám, sebevědomí, neohrožený
- Možnosti využití: hlídač, obranář, společník [2]
-

¹⁶ Zdroj: <http://dogous.cz/index.php?clanek=9>

3.2.12 Německý boxer

Originální název: Deutscher Boxer

Země původu: Německo

Skupina FCI: II. pinčové, knírači, plemena molossoidní a švýcarští salašníčtí psi

Standard FCI č. 144

Obr. 17 Německý boxer¹⁷

Celkový exteriér:	středně velký pes, kvadratický, má ušlechtilý pohyb
Velikost:	výška v kohoutku u psa 57 – 63 cm, u feny 53 – 59 cm hmotnost psa nad 30 kg, feny nad 25 kg
Srst a zbarvení:	srst je krátká, tvrdá, lesklá a dobře přiléhající barva je žlutá, nebo žíhaná, mohou se objevit bílé odznaky
Temperament:	je vyrovnaný, sebevědomí, klidný, věrný, nedůvěřivý vůči cizím osobám
Možnosti využití:	hlídač, obranář, stopař, společník [2]

¹⁷ Zdroj: <http://www.hund.ch/zuechter/zpages/z6948.htm>

3.2.13 Pyrenejský horský pes

Originální název: Chien de Montagne des Pyrénées

Země původu: Francie

Skupina FCI: II. pinčové, knírači, plemena molossoidní a švýcarští salašničtí psi

Standard FCI č. 137

Obr. 18 Pyrenejský horský pes¹⁸

Celkový exteriér:	mohutný a velký pes
Velikost:	výška v kohoutku u psa 70 - 80 cm, u feny 65 - 75 cm
Srst a zbarvení:	srst je hustá, poměrně dlouhá s podsadou zbarvení je bílé, možné jsou šedé, světle žluté, nebo oranžové skvrny
Temperament :	je to pes klidný, se sklonem k nezávislosti, hlasitý hlídač
Možnosti využití:	hlídač, společník [2]

¹⁸ Zdroj: <http://www.svetpejsku.cz/plemena/2-pincove-kniraci-plemena-molossoidni-a-svycarsti-salasnicti-psi/160-pyrenejsky-horsky-pes-pyrenejsky-ovcak>

3.2.14 Šarplaninský pastevecký pes

Originální název: Jugoslavenski Ovcarski Pas - Sarplaninac

Země původu: Srbsko/Makedonie

Skupina FCI: II. pinčové, knírači, plemena molossoidní a švýcarští salašničtí psi

Standard FCI č. 41

Obr. 19 Šarplaninský pastevecký pes¹⁹

Celkový exteriér:	velký mohutný pes vyrovnaných proporcí
Velikost:	výška v kohoutku u psa průměrně 62 cm, u feny průměrně 58 cm hmotnost psa 35 – 45 kg, feny 30 - 40 kg
Srst a zbarvení:	srst je dlouhá, na hlavě, uších a přední straně končetin je srst krátká jednobarevná ve všech odstínech
Temperament :	je rozvážný a klidný, oddaný, nedůvěřivý k cizím osobám
Možnosti využití:	hlídač, společník [2]

¹⁹ Zdroj: <http://pesani.majestat.cz/menu/psi-plemena/sarplaninsky-pastevecky-pes>

3.2.15 Tosa - Inu

Originální název: Tosa

Země původu: Japonsko

Skupina FCI: II. pinčové, knírači, plemena molossoidní a švýcarští salašníčtí psi

Standard FCI č. 260

Obr. 20 Tosa-Inu²⁰

Celkový exteriér:	velký, robustní, důstojný pes
Velikost:	výška v kohoutku u psa alespoň 60 cm, u feny alespoň 55 cm
Srst a zbarvení:	srst je krátká, tvrdá a hustá zbarvení může být červené, žluté, černé, žíhané
Temperament :	je trpělivý, neohrožený, odvážný
Možnosti využití:	hlídač, obranář, stopař, společník [2]

²⁰ Zdroj: http://www.tosacentrum.net/index.php?option=com_content&task=view&id=3&Itemid=8

4 VÝŽIVA PSA

Pes je považován za masožravce, ale během své domestikace se dokázal přizpůsobit rozmanité potravě. Základem výživy ovšem stále zůstává maso. Správně živý jedinec má silné kosti, je dobře osvalený a má zdravou kůži a srst. Výběr vhodného krmiva závisí na mnoha faktorech.

Mezi ty nejdůležitější patří:

- stáří psa
- plemeno a věk
- fyzická zátěž
- podmínky, ve kterých je chován
- zdravotní stav

4.1 Jednotlivé složky potravy

4.1.1 Bílkoviny (proteiny)

Bílkoviny řadíme mezi tzv. dusíkaté látky. Tvoří je aminokyseliny, které dělíme na neesenciální, které si tělo vyrábí samo, semiesenciální a esenciální, které je možné přijmout pouze v potravě. Kvalitu bílkovin určuje množství a vzájemný poměr jednotlivých aminokyselin. Bílkoviny jsou v potravě nenahraditelné, protože jako jediné jsou schopny vyživovat živočišné buňky. Důležitým ukazatelem krmiva je poměr bílkovin a energie, protože na tom závisí schopnost těla bílkoviny využít. Stravitelnost bílkovin v krmivu je také ovlivněna technologickým postupem při jeho výrobě. Při vyšším příjmu bílkovin, než je žádoucí, se ukládají ve formě tuku a hrozí obezita a řednutí kostí. Naopak při nedostatku hrozí zpomalení růstu a deformace slabých kostí. Zdrojem bílkovin je maso, ryby, vejce nebo mléko.

Kompletní krmivo pro psy by mělo obsahovat v období klidu 22 % proteinu, nemělo by poklesnout pod 15 %, u štěňat je potřeba vyšší v rozmezí 28 % – 32 %.

4.1.2 Tuky (lipidy)

Tuky jsou hlavně zdrojem energie. Krmivo může obsahovat jak tuky živočišné, tak rostlinné. Nejvhodnější jsou z hlediska výživy tuky s vyšším obsahem nenasycených mastných kyselin, které si tělo nedokáže vytvořit samo (kyselina linolová, kyselina linoleová). Nejvíce jich obsahuje rybí olej, který je také často podáván jako doplněk

potravy. Je možné použít také olej sójový, kukuřičný, slunečnicový nebo olivový. Nadbytek tuků se projevuje obezitou a chorobami jater. Nedostatek způsobuje nekvalitní srst, choroby kůže, nebo pomalé hojení ran.

Kompletní krmivo pro psy by mělo obsahovat 6 % - 14 % tuků.

4.1.3 Cukry (sacharidy)

Cukry jsou z hlediska výživy pro psa především zdrojem pohotové energie. Rozdělujeme je na monosacharidy a disacharidy (jednoduché cukry) a polysacharidy (komplexní sacharidy). Pro výživu psa jsou nejvýznamnější polysacharidy, které se v těle pozvolna rozkládají na jednoduché cukry dodávající energii. Pes tráví sacharidy celkem špatně, a proto je vhodné tuto potravu ještě mechanicky upravit mletím nebo šrotováním. Nestravitelným sacharidem je celulóza, která je zdrojem balastních látek zajišťujících peristaltiku střev. Sacharidy jsou obsaženy v obilovinách (dobře stravitelný je oves), rýži, těstovinách nebo bramborách. Dostatečný přísun sacharidů je důležitý obzvláště v období březosti a kojení feny. Přebytek cukrů se projevuje obezitou.

U psů je potřeba vlákniny v dietě 2 % - 3 %, obsah více než 5 % způsobuje snížení stravitelnosti ostatních živin.[3]

4.1.4 Minerální látky

Minerály jsou pro psa nepostradatelné hlavně v období vývoje kostry a mají vliv na metabolismus celého organismu. Můžeme je dodávat přirozeně v potravě, nebo jako doplňkové preparáty ve formě tablet, pasty, roztoku nebo prášku. Minerální látky dělíme podle jejich množství v těle na makroprvky, mikroprvky a ultramikroprvky.

4.1.4.1 Makroprvky

Makroprvky jsou minerály, jejichž denní potřeba se pohybuje v řádu gramů.

Vápník (Ca) a fosfor (P) jsou důležité hlavně pro stavbu kostí, zubů a pro práci svalstva. Důležitý je nejen jejich dostatečný přísun, ale také vzájemný poměr (Ca:P optimálně 1:1 až 1,7:1). Jejich využití v těle ovlivňuje také dostatek vitamínu D.

Sodík (Na) a draslík (K) zabezpečují správné hospodaření s vodou v organismu a funkci nervového systému. Také tyto dva prvky se vzájemně ovlivňují a jejich poměr v krmné dávce by měl být Na:K optimálně 1:5.

Hořčík (Mg) je prvek důležitý pro stavbu kostí a fungování metabolismu.

Síra (S) plní důležitou úlohu v období vývinu štěňat a má také vliv na kvalitu srsti.

4.1.4.2 Mikroprvky

Denní potřeba mikroprvků se pohybuje v řádu miligramů.

Železo (Fe) ovlivňuje tvorbu krve a jeho nedostatek se projevuje chudokrevností a oslabením imunitního systému.

Zinek (Zn) se podílí na obnově tkání v organismu a podporuje trávení.

Měď (Cu) je součástí krevního barviva. Její nedostatek způsobuje zpomalení růstu organismu, špatnou kvalitu a vyblednutí srsti.

Mangan (Mn) se podílí na metabolismu tuků. Při jeho nedostatku dochází k poruše tělesného růstu a poruchám funkce pohlavních orgánů.

Jód (J) ovlivňuje funkci štítné žlázy a tím také metabolismus živin.

4.1.4.3 Ultramikroprvky

Jsou v krmivech obsaženy řádově v mikrogramech.

Kobalt (Co) je součástí vitamínu B₁₂.

Selen (Se) je úzce spjat s vitamínem E. Jeho nedostatek způsobuje onemocnění kosterního svalstva.

4.1.5 Vitaminy

4.1.5.1 Vitaminy rozpustné v tucích

Vitamin A (retinol, axeroftol) je nezbytný pro růst, reprodukci, zdravou kůži a srst a zajišťuje schopnost oka přizpůsobit se tmě.

Vitamin D (kalciferol) zesiluje vstřebávání vápníku a fosforu ve střevě a optimalizuje množství hořčíku v kostech. Obzvlášť citlivá na množství vitamínu D jsou štěňata velkých plemen, kterým může jeho nadbytek způsobit vážné poruchy růstu kostí.

Vitamin E (tokoferol) omezuje proces oxidace buněk v organismu, podporuje imunitní systém a rozmnožování.

Vitamin K (koagulační vitamin) podporuje srážlivost krve. Je vytvářen bakteriemi v tlustém střevě a jejich narušení antibiotickou léčbou může způsobit jeho nedostatek.

4.1.5.2 Vitaminy rozpustné ve vodě

Vitamin B₁ (tiamin, aneurin) je významný v procesu vytváření energie pro buňky a je nepostradatelný pro správné fungování nervového systému.

Vitamin B₂ (riboflavin) má významný vliv na metabolismus živin a podporuje zdravou kůži a srst.

Vitamin B₆ (pyridoxin) plní podstatnou úlohu při tvorbě aminokyselin, je důležitý pro normální funkci centrálního nervového systému a kůže.

Vitamin B₁₂ (kobalamin) je důležitý pro tvorbu červených krvinek. Významné je jeho spojení s kyselinou listovou.

Vitamin H (biotin) přispívá k metabolismu aminokyselin a je jedním z neúčinnějších vitaminů pro lesklou srst a zdravou kůži.

Kyselina nikotinová (niacin) je nepostradatelná při tvorbě energie z živin a redukuje cholesterol v krvi.

Kyselina pantotenová je složkou koenzymu A, který je prvkem v metabolismu živin.

Kyselina listová se podílí na metabolismu aminokyselin, je důležitá pro vývoj plodu.

Cholin je důležitý pro funkci nervového systému a zamezuje ukládání tuku v játrech.

Vitamin C napomáhá odolnosti organismu. Jeho potřeba se roste v době rekonvalescence a zvýšené fyzické zátěže.

4.1.6 Voda

Organismus psa tvoří ze sedmdesáti procent voda, která se podílí téměř na všech metabolických procesech. Přístup k čisté odražené vodě (voda ponechaná odstát při pokojové teplotě) musí být stálý. Pes přijímá vodu pravidelně během dne a krátce po krmení. Potřeba vody je vyšší u mladých psů, v letních měsících, při vyšší fyzické aktivitě a při krmení suchými granulami. Pokud pes přebývá venku i při nízkých teplotách, je potřeba častěji kontrolovat misku s vodou kvůli jejímu zamrznutí. Psi si v zimě také velmi rádi vylepšují pitný režim požíváním sněhu, to ale může způsobit nachlazení, nebo onemocnění trávicího traktu.

4.2 Průmyslově vyráběná krmiva

Jedná se o kompletní krmiva, která by měla pokrýt potřeby organismu psa na energii, živiny, minerály a vitaminy, nebo krmiva doplňková. Velkou výhodou tohoto způsobu výživy je úspora času, a proto jsou dnes také tak oblíbená. Výrobci krmiv pro zvířata se řídí zákonem č. 91/1996 Sb., o krmivech. Vyberáme dle informací uvedených na obalu a etiketě, jejichž obsah stanovuje §11 tohoto zákona. Bohužel výrobce v současné době nemá povinnost uvádět přesný název použité suroviny a postačuje uvedení skupiny surovin, což může být zavádějící. Nevýhodou tedy je, že nikdy nevíme přesně, z čeho bylo krmivo vyrobeno.

4.2.1 Suchá krmiva

Většina granulovaného krmiva je vyráběna extruzí. Směs je zahřívána na vysokou teplotu a vystavena velkému tlaku. Bohužel tímto postupem je zničena velká část vitaminů. Charakteristickým rysem extrudovaných granulí je jejich schopnost zvětšovat svůj objem ve styku s vodou. Pokud krmíme suchými extrudovanými granulemi, bobtná objem potravy psovi v žaludku a v případě velkých a obřích plemen může hrozit torze žaludku, která ve většině případů končí smrtí zvířete. Doporučuje se proto krmivo před podáváním navlhčit vodou, nebo vývarem. Krmivo můžeme zakoupit ve specializovaných chovatelských prodejnách nebo u veterinárních lékařů, kteří nejlépe znají zdravotní stav a potřeby našeho psa. Krmivo nabízené v supermarketech je zaměřeno hlavně na ekonomický aspekt a v této cenové relaci se nemůže jednat o kvalitní výživu. Výrobci nám ulehčují výběr různými označeními vhodnosti podle stáří, velikosti, fyzického zatížení nebo dokonce plemene. Vzácněji se můžeme setkat s granulemi vyráběnými lisováním za studena. Při výrobě je zachována většina vitaminů a granule nebobtnají. Cena je ale podstatně vyšší.

Tab. 1 Značení krmiv na obalech

Označení	Význam
Puppy	krmivo určené pro štěňata
Junior	krmivo určené pro mladé psy
Adult	krmivo určené pro dospělé psy
Senior nebo Mature	krmivo určené pro staré psy
All breed	určeno pro psy všech velikostí v dospělosti
Small breed	určeno pro psy malých plemen
Medium breed	určeno pro psy středních plemen
Large breed	určeno pro psy velkých plemen
Giant breed	určeno pro psy obřích plemen
Active, Performance nebo Energy	určeno pro aktivní psy v zátěži
Light	pro snížení hmotnosti, nebo méně aktivní psy
Sensitive	pro citlivé psy a alergiky
Prémiové	standardní kvalita krmiva
Superprémiové	nadstandardní kvalita krmiva
Holistic	jsou kladeny vysoké nároky na použité suroviny, krmivo vhodné pro psy citlivé a alergiky

4.2.2 Polosuchá krmiva

Jedná se většinou o doplňková krmiva a pamlsky. Při výrobě se používá chemická konzervace. Díky vysokému podílu vody se také hůře skladují a mohou být zdrojem plísní. Při špatném skladování vznikají látky zapříčiňující různá onemocnění.

4.2.3 Konzervovaná krmiva

Při jejich výrobě se využívá sterilizace teplem, není proto nutné používat další chemické látky. Dlouhodobé krmení kompletním konzervovaným krmivem je velice drahé.

4.3 Tradiční vařené krmivo

Hlavní výhodou tohoto druhu potravy je její rozmanitost a chutnost. Přesně známe složení surovin a můžeme se přizpůsobit sezónním plodinám. Nevýhodou je časová náročnost přípravy. Hrozí zde také nebezpečí deficitu důležitých vitaminů a minerálů. Proto se doporučuje dodávat vitaminové doplňky výživy. Krmení štěňat velkých plemen touto

potravou není vhodné, neboť jsou při rychlosti svého růstu velmi citlivá na přísun vitaminů a minerálů. Základní krmná dávka by měla být z $\frac{1}{3}$ tvořena masitou potravou a ze $\frac{2}{3}$ potravou rostlinného původu. Maso při přípravě nesolíme. Vnitřnosti podáváme v omezeném množství, z důvodu jejich vyššího obsahu fosforu a těžkých kovů. Nedoporučuje se podávat vařené kosti, protože jsou křehké a mohly by způsobit zranění trávicího traktu. Naopak u syrových kostí toto nebezpečí nehrozí a hovězí morková kost je vítanou pochoutkou. Zelenina je nezbytnou součástí krmiva, protože dodává balastní látky a podporuje peristaltiku střev. Luštěniny nejsou vhodné, pes je nedokáže strávit. Jako přílohu můžeme použít rýži nebo těstoviny.

4.4 BARF (Bones And Raw Food)

Vychází z toho, že předkem dnešních psů byl vlk a snaží se napodobit jeho stravovací návyky. Potrava se skládá ze syrového masa, kostí, zeleniny, ovoce a mléčných výrobků. Vliv metody BARF na zdraví psů není v současnosti podložen žádným seriózním výzkumem a opírá se pouze o názory jednotlivých chovatelů.

4.5 Nebezpečné potraviny

Čokoláda a výrobky z kakaa obsahují alkaloid theobromin, který je velmi rychle absorbován trávicím traktem. Způsobuje poruchy srdečního rytmu, křeče a může způsobit smrt.

Káva obsahuje kofein, který působí podobně jako theobromin na srdeční rytmus. K otravám dochází například po požití energetických nápojů, které obsahují velké množství kofeinu.

Ořechy nejsou pro psa přirozenou potravou a mohou být zdrojem plísní nebo vyvolávat alergické reakce. Prokazatelně nebezpečné jsou makadamové ořechy.

Rozinky a hroznové víno je schopno vyvolat akutní selhání ledvin.

Alkohol je i v malém množství pro psy smrtelný.

4.6 Technika krmení

4.6.1 Krmení štěňat a mladých psů

Od narození do odstavu je štěně živeno mateřským mlékem. U početných vrhů může dojít k jeho nedostatku, v tom případě je nutné přikrmovat na trhu dostupnými náhražkami. Od třetího až čtvrtého týdne do odstavení již běžně přikrmujeme mezi kojeními pevnou potravou. V sedmém až osmém týdnu jsou štěňata již odstavena a přijímají v pravidelných intervalech pevnou potravu. V tomto věku jsou obvykle předávána novým majitelům a zvykají si na nový domov. Je velmi důležité informovat se u chovatele na jaké krmivo je štěně zvyklé. Přejít na jiný typ krmení u nového majitele musí být postupný.

Plemena používaná u soukromých bezpečnostních služeb jsou většího vzrůstu a je nutné jejich vývoji věnovat zvýšenou pozornost. V období od 3. do 8. měsíce nastává období tzv. překotného růstu, kdy pes roste hlavně do výšky, až teprve poté začíná mohutnět a přibývat svalová hmota. Při rychlém nárůstu hmotnosti v důsledku překrmování by mohla být neúměrně zatížena kostra, která ještě není dostatečně pevná a způsobit nevratné poškození pohybového aparátu. Přísun minerálů, zejména vápníku a fosforu musí být pečlivě vyvážen. Růst velkých plemen končí zhruba ve dvanácti až osmnácti měsících, obří plemena dorůstají až ve dvou letech.

Tab. 2 Příklad frekvence krmení štěňat a mladých psů

Věk	Frekvence krmení
3 - 4 týdny	4x denně
2 - 3 měsíce	5x denně
3 - 5 měsíců	4x denně
5 - 9 měsíců	3x denně
starší 9 měsíců	1x - 2x denně

4.6.2 Krmení dospělých psů

Dospělého psa krmíme 1x – 2x denně, pokud možno ve stejnou dobu. Díky vypěstovanému reflexu se jeho trávicí trakt na tuto dobu připraví. Krmíme až po fyzické aktivitě, když je pes klidný a může po krmení odpočívat a trávit. Vhodnou dobou je večer, což odpovídá také dennímu cyklu psa.[3]

Potrava by měla mít pokojovou teplotu. Krmení více psů ze stejné misky není vhodné, protože ztrácíme přehled o jednotlivých krmných dávkách. Vždy musí být k dispozici miska s čistou vodou. Pokud nemáme z nějakého důvodu možnost psa nakrmit potravou, na kterou je zvyklý, není problém jednodenní hladovka. Dietní chyba v podobě nevhodného krmiva by mohla mít daleko větší následky.

4.6.3 Krmení pracovních psů

Pracovní psi bývají mnohdy značně fyzicky zatíženi, nebo mohou pobývat v náročných klimatických podmínkách. To je třeba zohlednit individuálně také ve způsobu jejich krmení. U psů s vysokou fyzickou aktivitou je třeba zvýšit příjem živin, vitaminů a minerálů s důrazem na dobrou stravitelnost. Nestačí tedy jen přidat množství, ale nutné je upravit složení. Jedná se hlavně o psy využívané ke střežení na volno v rozlehlých objektech a terénu.

4.6.4 Krmení březí a laktující feny

Březost feny trvá průměrně 63 dní.

Zvláštní výživu potřebuje až ve druhé polovině březosti, kdy plody začínají intenzivně růst. Její trávicí trakt je utlačován, a proto krmíme 2x - 3x denně. Volíme krmivo, které obsahuje zvýšené množství energie a bílkovin a je dobře stravitelné.[3]

V období laktace je potřeba živin a energie ještě vyšší než v době březosti. Dosahuje až trojnásobku obvyklého příjmu. Krmíme 3x – 5x denně.

4.6.5 Krmení starých psů

Psi velkých a obřích plemen stárnou rychleji. Již v šesti letech se začíná projevovat hůře fungující metabolismus. Pohybová aktivita se také snižuje. Vhodné krmivo tedy neobsahuje tolik energie a tuků a musí být dobře stravitelné.

4.6.6 Krmení nemocných psů

V tomto případě se vždy poradíme s veterinárním lékařem.

5 VETERINÁRNÍ PÉČE O PRACOVNÍ PSY

Dobrý zdravotní stav psovi zajistíme především podáváním kvalitního krmiva, pravidelným očkováním a odčervěním. Dědičnost hraje také svou roli a některá plemena mají vrozené dispozice k různým chorobám. Také naše všímavost při běžných denních aktivitách může odhalit zdravotní potíže dříve, než se stane jejich léčba komplikovanou a finančně náročnou. S výběrem veterinárního lékaře mohou pomoci reference chovatelů v našem okolí.

5.1 Očkování

Pravidelné očkování chrání psa před základními infekčními chorobami. V případě, že v termínu očkování je pes nemocný, musíme počkat na jeho uzdravení. Očkování je většinou dobře snášeno, ale v případě, že se objeví alergická reakce, je vhodné změnit výrobce vakcíny. Po očkování je pes mírně oslaben, a proto ho nevystavujeme extrémní fyzické zátěži, na kterou není zvyklý.

Tab. 3 Schéma základního očkování psů

v 6. týdnu	Psinka Infekční hepatitida Parvoviróza Parainfluenza
v 8. týdnu	Psinka Infekční hepatitida Parvoviróza Parainfluenza Leptospiroza
v 12. týdnu	Psinka Infekční hepatitida Parvoviróza Parainfluenza Leptospiroza
3 - 6 měsíců	Vzteklina
pravidelně 1x ročně	Psinka Infekční hepatitida Parvoviróza Parainfluenza Leptospiroza
v závislosti na době účinnosti vakcíny	Vzteklina

Psinka je virové onemocnění s vysokou pravděpodobností úmrtí.

Šíří se vzduchem a postihuje zejména štěňata a mladé psy. V prvním stadiu zasahuje sliznice dýchacích cest a poté může způsobit nervové poškození i trvalého charakteru. [4]

Typickým znakem prodělání nemoci je tzv. psinkový chrup.

Infekční hepatitida je virové onemocnění zasahující játra. Může proběhnout velmi rychle a prudce, ale také skrytě. Projevuje se zvýšenou teplotou, nechutenstvím, průjmem, bolestmi břicha, může se objevit zakalení oční rohovky. Po prodělání nemoci pes vylučuje virus hlavně močí ještě několik měsíců, a proto je nutné zamezit styku s ostatními psy.[4]

Parvoviróza je virové onemocnění ohrožující zejména štěňata.

Nejčastější je forma postihující tenké střevo. Počátečními příznaky jsou apatie a nechutenství, následuje zvracení a krvavé průjmy způsobující dehydrataci.[5]

Může dojít k otravě krve a úhynu. Do kontaktu s virem je možné přijít prakticky kdekoliv, protože je velmi odolný a zůstává v prostředí.

Parainfluenza, nebo také psincový kašel je vysoce nakažlivé onemocnění postihující horní cesty dýchací. Přenáší se velmi rychle vzduchem, nebo přímým kontaktem mezi psy. Příznaky jsou suchý až dávivý kašel, výtok z nosu a očí, celková slabost. Tato lehčí forma nemoci se může zkomplikovat život ohrožujícím zánětem plic.[4]

Leptospiróza je bakteriální onemocnění postihující játra a ledviny. Pes se nejčastěji nakazí přímým kontaktem s hlodavci, nebo pitím nakažené vody.[4]

Vzteklina je velmi nebezpečné virové onemocnění napadající centrální nervový systém. Nemoc je přenosná na člověka! K přenosu dochází pokousáním od nemocného zvířete prostřednictvím slin. [4]

V České republice byl zaznamenán poslední výskyt vztekliny v roce 2002. Očkování psů proti vzteklině je povinné ze zákona č. 166/1999 Sb. o veterinární péči.

5.2 Odčervení

Odčervením zbavujeme psa vnitřních parazitů. První odčervení se provádí ve věku čtrnácti dnů na celém vrhu společně s fenou a poté na štěňatech každých čtrnáct dní až do třetího měsíce jejich věku. Následně provádíme odčervení každý měsíc do věku jednoho roku a v dospělosti každé tři až šest měsíců. Další možností je nechávat pravidelně provádět koprologické vyšetření dospělého psa a v případě jeho pozitivního výsledku odčervit

dvakrát po sobě v rozestupu čtrnácti dnů. Přípravky na odčervení se prodávají ve formě pasty nebo tablet.

5.2.1 Vnitřní paraziti

Škrkavka psí

Škrkavky jsou střevní paraziti, kteří ovšem dokážou v klidu přežít jako zapouzdřené larvy v dalších orgánech (játrech, plicích). Takto nemocná březí fena je schopna nakazit štěňata a opakovaně je infikovat mateřským mlékem. Ta jsou poté ohrožena vážným onemocněním, které může způsobit i smrt. Proto je včasné a pravidelné odčervení štěňat velmi důležité.[5]

Tasemnice psí

Tento střevní parazit je problémem především dospělých psů. Ti se nakazí prostřednictvím blechy, která v sobě může mít zárodek tasemnice. Nemocný pes má matnou srst, trpí zažívacími problémy, ubývá na váze i přes dostatek potravy. Typickým projevem onemocnění tasemnicí je tzv. sáňkování. Léčba spočívá nejen v podání odčervovacích tablet předepsaných veterinárním lékařem, ale také v likvidaci blech na psovi a v jeho okolí.[5]

Měchovci

Tito paraziti napadají trávicí trakt psa, způsobují poranění sliznice střeva a sají krev, což způsobuje chudokrevnost. Napadený pes trpí krvavými průjmy s příměsí hlenu. [4]

Odčervení je nutné provést pod dohledem veterinárního lékaře.

5.3 Prostředky proti vnějším parazitům

Prostředky chránící psa před vnějšími parazity můžeme zakoupit ve formě antiparazitálních obojků, šamponů, sprejů, nebo Spot-On pipet.

5.3.1 Vnější paraziti

Blechy

Pes přijde s blechami nejčastěji do styku kontaktem s jinými napadenými zvířaty (kočkou, ježkem, psem) nebo pohybem v zamořeném prostředí.

Blecha se zakousne do kůže, saje krev a zanechává po sobě v srsti drobné černé částičky výkalů. Napadený pes je nervózní, škrábe se a může si vykusovat srst, čímž si způsobuje ještě větší podráždění. Blechy také představují nebezpečí přenosu dalších onemocnění.[4]

Nejprve srst postiženého psa zbavíme blech a jejich výkalů koupelí ve speciálním šamponu. Poté s odstupem asi jednoho týdne aplikujeme přípravek působící dlouhodobě. Jedná se o antiparazitální obojky, nebo Spot-On pipety vhodné pro preventivní použití. Nutná je ale především dezinfekce prostředí, ve kterém se pes pohybuje (kotec, pelech).

Klíšťata

Hlavním nebezpečím při zakousnutí klíštěte je nakažení lymfskou boreliózou, proti které je možné psa očkovat. Dalším preventivním opatřením jsou antiparazitální obojky a Spot-On pipety.

5.4 Běžná denní péče

Srst

Záleží na typu srsti a její délce. Pracovní plemena nebyla chována a šlechtěna primárně kvůli vzhledu a proto jsou většinou nenáročná z hlediska péče o srst. Vyčesávat, nebo kartáčovat postačuje jednou za týden. V období jarního a podzimního línání kartáčujeme častěji. Během této péče zkontrolujeme také uši, které by neměly být výrazněji znečištěny a oči, které mají být jasné a bez výtoků [6]. Prohlížíme také tlapy a prostor mezi prsty. Koupeme dle potřeby.

Drápy

Pokud pes tráví většinu času ve venkovním prostředí, drápy si sám obrousí a není nutné stříhat vůbec. V opačném případě stříháme dle potřeby, protože časté stříhání drápů způsobuje jejich růst a následně vyžaduje zvýšenou péči.

Zuby

Zubní kaz je u psů poměrně vzácný. Mnohem častěji se vyskytuje zubní kámen, který způsobuje zánět dásní a následné uvolnění zubu. Prevencí jsou různé pamlsky určené pro čištění zubů, tvrdý chleba, ale také čištění zubů kartáčkem a pastou pro psy, které se vyrábějí s atraktivními příchutěmi. Veterinární lékař může také psovi v anestezii očistit zubní kámen ultrazvukem.

Obr. 21 Zleva: kleště na klíšťata, kleště na stříhání drápů, zubní kartáček pro psy²¹

Obr. 22 Zleva: kartáče pro péči o srst, trimovací nůž²²

^{21, 22} Zdroj: vlastní fotografie

5.5 Fyziologické hodnoty zdravého psa

Tělesná teplota 38 °C - 39 °C, u štěňat až 39,5 °C

Dechová frekvence 10 – 40 za minutu

Tepová frekvence 60 – 120 za minutu

5.6 Ubytování psů

Pes by měl odpočívat v suchém a teplém prostředí s přístupem čerstvého vzduchu, ale ne v průvanu. Velikost boudy by měla umožňovat psovi se postavit a pohodlně otočit.

Obr. 23 Kotec pro psa²³

²³ Zdroj: <http://www.vladeko.cz/uzitkova-zahrada/kotec-pro-psa/kotec-791001/photo/6746>

5.7 Přeprava psů

Obr. 24 Přepravní vozík pro psy za automobil²⁴

Obr. 25 Přepravní box pro psy²⁵

^{24,25} Zdroj: vlastní fotografie

5.8 Čipování psů

Pro trvalé označení psa můžeme kromě klasického tetování použít RFID čip, který je zaveden veterinárním lékařem pod kůži psa. Čtečkou těchto čipů jsou vybaveni veterinární lékaři, útulky pro zvířata nebo policie. V některých městech, jako je Praha, nebo Ostrava povinnost trvalého označení psů ukládá městská vyhláška. Povinné je také při cestě do zahraničí. Psa označeného čipem je nutné zaregistrovat. V České republice existuje několik registrů (Národní registr majitelů zvířat, Centrální evidence zvířat a věcí ČR, BackHome registr zvířat), které jsou propojeny s mezinárodními registry.

5.9 Zákon č. 166/1999 Sb o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů.

Při chovu a držení psů dodržujeme zák. č. 166/1999 Sb. o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů, a to zejména ustanovení

„§ 4

(1) Chovatel je povinen

a) chovat zvířata způsobem, v prostředí a podmínkách, které vyžadují jejich biologické potřeby, fyziologické funkce a zdravotní stav a předcházet poškození jejich zdraví,

b) sledovat zdravotní stav zvířat, v odůvodněných případech jim včas poskytnout první pomoc a požádat o odbornou veterinární pomoc,

c) bránit vzniku a šíření nálezů a jiných onemocnění zvířat a plnit povinnosti stanovené tímto zákonem nebo na jeho základě k zvládání těchto nálezů nebo jiných onemocnění zvířat 7c),

d) poskytnout nezbytnou součinnost a pomoc k tomu, aby mohlo být řádně provedeno nařízené vyšetření zvířete, odběr vzorků, ochranné očkování nebo jiný odborný veterinární úkon, například fixace zvířete, předvedení zvířete v zájmovém chovu,

e) podávat zvířatům léčivé přípravky, jejichž výdej je vázán na předpis veterinárního lékaře, jen podle jeho pokynů,

f) zajistit, aby byli psi, jakož i lišky a jezevci drženi v zajetí, ve stáří od 3 do 6 měsíců platně očkovaní 7d) proti vzteklině a poté během doby účinnosti předchozí použité

očkovací látky přeočkování, uchovávat doklad o očkování po dobu platnosti očkování a na požádání jej předložit orgánům vykonávajícím státní veterinární dozor,

g) zajistit, aby byli psi, kočky a fretky v zájmovém chovu, pokud jsou přemísťováni mezi členskými státy k neobchodním účelům, označeni stanoveným způsobem a provázeni dokladem, který obsahuje údaje umožňující zjištění totožnosti zvířete a kontrolu jeho stavu (dále jen "pas"), 7e) vydaným veterinárním lékařem schváleným pro tuto činnost; evidenci těchto pasů vede Komora veterinárních lékařů České republiky (dále jen "Komora"). Schválení soukromého veterinárního lékaře může být pozastaveno nebo odejmuto, jestliže tento lékař vydal pas s prokazatelně nepravdivými údaji, anebo v rozporu s podmínkami stanovenými tímto zákonem nebo předpisy Evropských společenství 7f). Prováděcí právní předpis upraví podrobněji označování psů, koček a fretek v zájmovém chovu, přidělování identifikačních prostředků a stanoví náležitosti, způsob vydávání a číslování pasů, vedení jejich evidence, údaje, které musí pas obsahovat, a jeho vzor,

h) zajistit, aby bylo neprodleně a v rozsahu nezbytně nutném pro vyloučení podezření z onemocnění vzteklinou veterinárně vyšetřeno zvíře, které poranilo člověka nebo s ním přišlo do přímého kontaktu způsobem nebo za okolností, které mohou vyvolávat podezření z onemocnění touto nákazou,

i) dodržovat povinnosti plynoucí z předpisů Evropských společenství 7g).““[7]

6 VÝCVIK PRACOVNÍHO PSA

6.1 Teoretické základy výcviku psa

6.1.1 Podněty a reflexy

Pro dosažení úspěchu při výcviku psa musíme mít základní znalosti o jeho chování. Působením podnětů na vyšší nervovou soustavu psa vyvoláváme podráždění (vzruch) a vzniká reakce, kterou nazýváme reflex. Základy učení o nepodmíněných a podmíněných reflexech rozpracoval ruský vědec I. P. Pavlov.

Nepodmíněný reflex je vrozené a trvalé chování získané dědičností. Při výcviku ho využíváme k tvorbě podmíněného reflexu.

Podmíněný reflex vzniká na základě učení a zkušenosti v průběhu života, je dočasný a může dojít k jeho vyhasnutí při nedostatku podnětů.

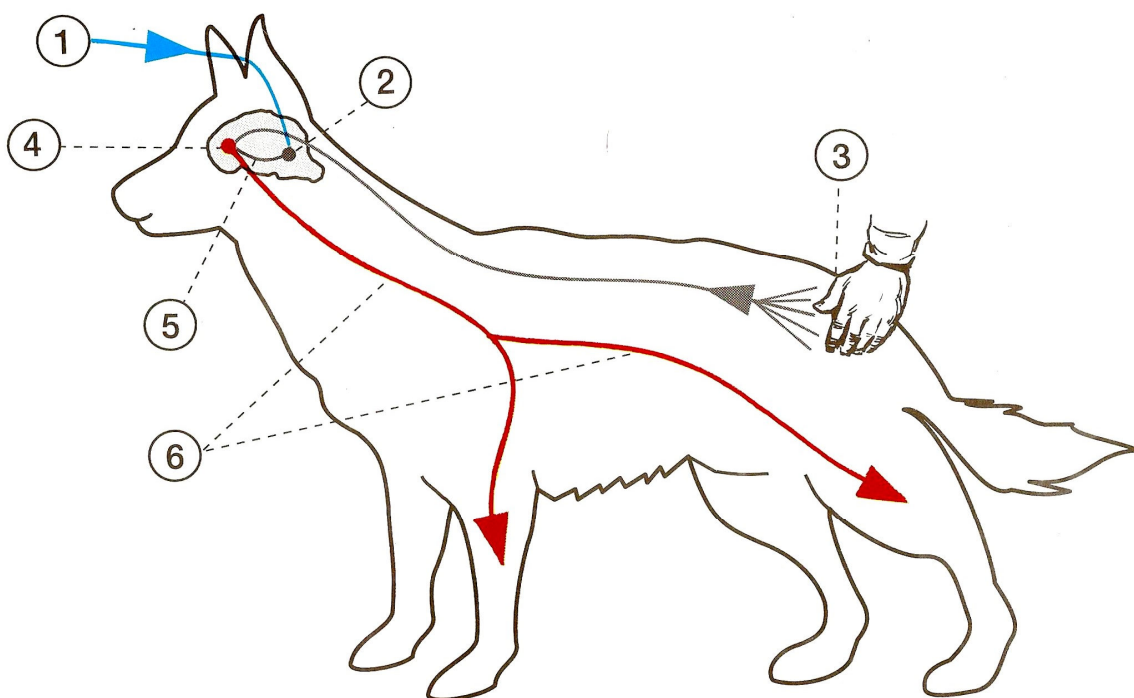

Schéma vytváření podmíněného reflexu

1 – povel „Sedni!“, 2 – sluchové centrum, 3 – tlak ruky na záď (nepodmíněný podnět), 4 – pohybové centrum, 5 – spojení mezi centry (vytvářený podmíněný reflex), 6 – příkaz svalům – sednout.

Obr. 26 Schéma vytváření podmíněného reflexu²⁶

²⁶ Zdroj: NOVÝ, Karel. *Kynologická příručka*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1995, 159 s., [16] s. barev. il. ISBN 80-206-0503-7., viz [8]

Nepodmíněný podnět vyvolává nepodmíněný reflex. Takovým podnětem je například trhnutí vodítkem, přiměřený úder, pohlazení, odměňování pamlsky.

Podmíněný podnět vyvolává podmíněný reflex. Takovým podnětem je například povel, posuněk, písknutí na píšťalku nebo pach.

Postup pro správné vytvoření podmíněného reflexu

1. Nejdříve působíme na psa neznámým podnětem (později se mění na podmíněný podnět) a bezprostředně poté nepodmíněným podnětem vyvolávajícím nepodmíněný reflex.
2. Omezíme rušivé podněty při výcviku na minimum.
3. Používáme přiměřenou sílu podnětu. Síla nepodmíněného podnětu musí být větší, než síla podnětu podmíněného.
4. Vybíráme pečlivě nepodmíněný reflex, který bude základem cviku a dbáme na jeho dostatečnou dráždivost.
5. Podmíněným a nepodmíněným podnětem působíme opakovaně, aby byl podmíněný reflex dostatečně upevněn a aby nedošlo k jeho vyhasnutí.[9]

Společně s podrážděním je základním nervovým procesem útlum. Ten má opačný charakter a dokáže způsobit oslabení nebo vymizení vypracovaných reflexů.

6.1.2 Základní typy psů z hlediska vyšší nervové činnosti

Každý pes je jiný a vyžaduje při výcviku trochu jiný přístup. Zkušený cvičitel dokáže odhadnout na základě pozorování chování psa a jeho reakcí, jak s ním nejlépe pracovat. Základní typy psů podle vyšší nervové činnosti rozdělil I. P. Pavlov na základě tří kritérií:

1. Síle vzruchu a útlumu
2. Vyrovnanosti vzruchu a útlumu
3. Pohyblivosti vzruchu a útlumu

Vyhraněné typy psů se vyskytují jen velmi vzácně. Většinou se jedná o tzv. mezitypy, ve kterých jeden základní typ převládá.

Melancholik – slabý typ

Stupeň podráždění je u tohoto typu velmi slabý. Pes se na cvičišti projevuje nízkým sebevědomím, neklidem a plachostí. Vybudování podmíněného reflexu ztěžuje jeho neschopnost soustředění. Použití silného podnětu snáší velmi špatně a může způsobit

dlouhodobé, nebo i trvalé poškození znemožňující další výcvik. Typickým projevem tohoto typu je pasivní obranná reakce.[10]

Pro výcvik a využití jsou psi melancholického typu nevhodní.

Flegmatik – vyrovnaný, pomalý typ

Podráždění a útlum jsou u tohoto typu silné a v rovnováze, ale pohyblivost těchto procesů je nižší. Pes se chová klidně a je nekonfliktní. Vytvoření podmíněného reflexu je pomalejší a vyžaduje od cvičitele vyšší dávku trpělivosti.[10]

Tento typ psů je dobře upotřebitelný.

Cholerik – typ dráždivý

Stupeň podráždění u tohoto typu je velmi silný a útlum oproti tomu slabý. Podmíněný reflex se buduje rychle, ale útlum se tvoří pomalu. Pes se vyznačuje velkou fyzickou aktivitou, zájmem o okolí, je nedůvěřivý a může se projevat i agresivně. Typickým projevem tohoto typu je aktivní obranná reakce. [10]

Cvičitel musí ke psu přistupovat s velkou trpělivostí a nesmí se nechat vyvézt z míry. Po úspěšném zvládnutí výcviku je pes velmi dobře využitelný.

Sangvinik – typ vyrovnaný, živý

Proces vzruchu a útlumu jsou v rovnováze. Snadno a rychle se vytváří podmíněný reflex. Pes se projevuje aktivně se zdravou dávkou drzosti a nemá problém se soustředit. Výcvik je v tomto případě nejméně problematický, ale výsledek samozřejmě není zaručen. [9]

Jde o nejvhodnější typ psa pro výcvik všeobecně.

6.1.3 Základní metody výcviku psů

Metody výcviku psů jsou rozděleny podle toho, jaké používáme podněty pro vykonání povelů. Je na cvičiteli a jeho odhadu, kterou metodu nebo kombinaci metod shledá jako nejvhodnější.

Metoda mechanická

Přiměřeným fyzickým nátlakem přimějeme psa k vykonání požadovaného cviku.[10]

Otázka přiměřenosti je zde naprosto zásadní!

Metoda chuťově dráždivá

V tomto případě je pes motivován k provedení cviku pamlskem. Podmínkou je dostatečná dráždivost chuti, proto nikdy před výcvikem nekrmíme.[10]

Vztahu psa s cvičitelem tato metoda prospívá a úkony pes provádí velmi ochotně.

Metoda kontrastní

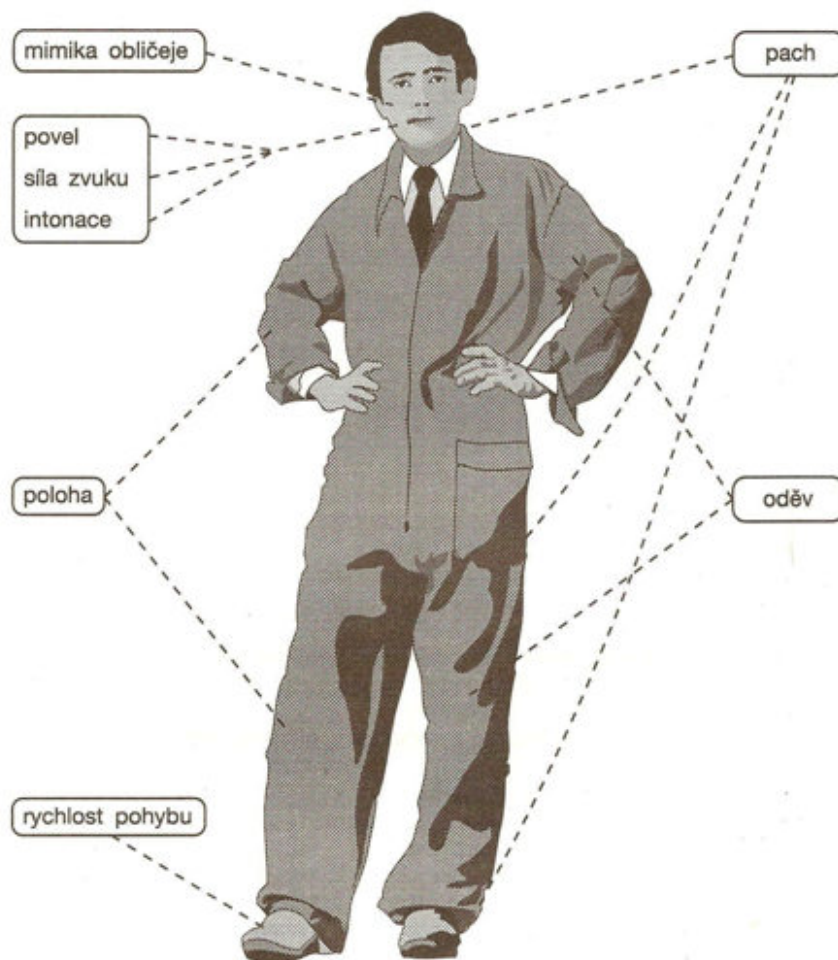
K vykonání požadovaného cviku užijeme fyzického nátlaku a bezprostředně po jeho provedení následuje odměna ve formě pamlsku. Jde tedy o kontrast mezi mechanickou a chuťově dráždivou metodou. Tato metoda je nejvíce využívána pro svou rychlost a spolehlivost.

Metoda napodobovací

Může být využita například při počáteční obavě psa z pobytu ve vodě za pomoci druhého zkušeného psa.

6.1.4 Cvičitel

Cvičitel musí v první řadě věnovat svému psovi dostatek času a péče, poznat jeho povahu, silné a slabé stránky. Tím si vytváří vztah a pes ho vnímá svými smysly velmi důkladně. Věnuje pozornost oděvu, který má cvičitel právě na sobě. Může jít o uniformu, podle které pozná, že se vyráží do služby. Podle intonace hlasu pes bezpečně pozná, zda je kárán, nebo pochválen. Umění působení na tyto smysly psa ulehčují cvičiteli práci.

Obr. 27 Cvičitel jako komplexní podnět²⁷

Časté chyby cvičitele při výcviku

1. Přisuzování psovi lidské možnosti myšlení
2. Nerespektování individuality povahy psa a používání stále stejných metod
3. Nadměrné opakování stále stejných cviků
4. Nedodržení pořadí podmíněného a nepodmíněného podnětu
5. Nepostupování od jednoduchého cviku ke složitějšímu
6. Vytvoření stereotypu [10]

²⁷ Zdroj: NOVÝ, Karel. *Kynologická příručka*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1995, 159 s., [16] s. barev. il. ISBN 80-206-0503-7., viz [8]

Zejména při výcviku obrany a práci na stopě potřebuje cvičitel pomocníka. Figurant při obraně musí být sebevědomý, fyzicky zdatný a mít vlastní zkušenosti s výcvikem psů.

6.2 Výchova štěněte

V prvních několika měsících života psa spíše vychováváme, než cvičíme. Buduje si vztah k člověku, přivyká si na nové prostředí a na jméno. Zpočátku ho bereme ven do klidnějšího prostředí přírody bez rušivých vlivů, až později ho zvykáme na rušné město a dopravu. Podstatou výchovy štěněte je hra a pozitivní motivace formou pamlsku. Nikdy se nechováme hrubě, protože by to poškodilo náš vztah a důvěru, kterou k nám štěně má.

6.3 Výcvik pracovního psa

Výcvik pracovního psa můžeme rozdělit na:

- Všeobecný výcvik, který zajišťuje psovodovi ovladatelnost psa v běžných denních situacích. Jeho perfektní zvládnutí je podmínkou pro náročnější speciální výcvik.
- Speciální výcvik, kterým již připravujeme psa pro praktické využití k ochraně osob a majetku.

Všeobecný výcvik

- ✓ Chůze u nohy psovoda
- ✓ Volný pohyb psa na povel a jeho přivolání
- ✓ Odložení psa
- ✓ Sedni, lehni, vstaň
- ✓ Přinášení předmětů
- ✓ Štěkání na povel
- ✓ Přerušování nežádoucí činnosti psa
- ✓ Odmítání nalezené nebo podávané potravy
- ✓ Lhostejnost psa ke střelbě nebo výbuchům
- ✓ Výcvik psa v překonání překážek

Speciální výcvik

- ✓ Rozvíjení zloby, odvahy a nedůvěry psa, zadržení pomocníka
- ✓ Pouštění zadrženého
- ✓ Hlídkání zadrženého
- ✓ Eskortu zadrženého

- ✓ Rozlišování předmětů
- ✓ Rozlišování osob
- ✓ Výcvik psa k vypracování stopy
- ✓ Vyhledávání stopy
- ✓ Průzkum terénu a objektů
- ✓ Ochrana psovoda
- ✓ Střežení na pevném nebo pohyblivém stanovišti
- ✓ Volné střežení

Ráda bych na tomto místě popsala postup vypracování některých cviků, o nichž si myslím, že jsou důležité v případě pracovních psů využívaných v podnicích průmyslu komerční bezpečnosti.

6.3.1 Přivolání

Pes potřebuje volný pohyb a nemůže strávit život upoután na vodítku. Pokud nemáme spolehlivé přivolání, nemůžeme s ním pracovat. Takto nezvládnutý pes se navíc stává nebezpečným pro své okolí, může způsobit dopravní nehodu, nebo být příčinou konfliktů mezi lidmi.

S nácvikem přivolání začínáme již ve štěněčím věku, kdy psa přivoláváme jménem a povel „Ke mně!“, po přiběhnutí následuje pamlsek a pochvala. Pro volný pohyb dáváme povel „Volno!“. Přivolání ve věku dospívání upevňujeme kontrastní metodou za pomoci dlouhého vodítka. Psa upoutáme na dlouhé vodítko a necháme ho se volně pohybovat. Zavoláme jménem, dáme povel „Ke mně!“ (podmíněný podnět) a cukneme k sobě vodítkem (nepodmíněný podnět), po přiběhnutí následuje pamlsek a pochvala. [10]

Velkou chybou je vynechání kontrastní metody v domnění, že pes cvik zvládá. Jakmile se objeví silnější podnět, než je pamlsek, pes utíká a stejně kontrastní metodu pro nápravu musíme použít. Největší chybou, které se cvičitelé dopouštějí, je trestání psa po příchodu. Pes nechápe, že je trestán za útěk, který se v lepším případě stal před několika minutami. Naopak přišel a byl za to potrestán. Výsledkem může být naprostá neochota přiblížení psa k psovodovi a ztráta důvěry.

6.3.2 Odmítání potravy

Pro překonání psa sítěžícího objekt může být použita otrávená potrava, uzenina proložená žiletkami, nebo hřebíky. Abychom zamezili tomuto nebezpečí, cvičíme psa k odmítání nalezené potravy a potravy podávané cizí osobou.

Výcvik začíná při pravidelném podávání potravy v misce, na které je pes zvyklý. Příkazem „Fuj!“ a trhnutím vodítka přimějeme psa k vyčkání na povel „Vezmi si!“, kterým mu dovolíme pozřít potravu. Postupně prodlužujeme čas až na několik minut. Další nácvik probíhá venku, kde je na zemi pohozená potrava a psovod prochází se psem na krátkém vodítku. Pokud se pes pokusí ji sebrat, následuje příkaz „Fuj!“ a trhnutí vodítkem. Postupně délku vodítka prodlužujeme, až se úplně schováme, aby pes měl dojem, že je sám. Další fázi tvoří odmítání potravy od cizích osob. V tomto stádiu výcviku již potřebujeme asistenci pomocníka, který bude psovi nabízet potravu. Nejprve začínáme na krátkém vodítku a postupně prodlužujeme vzdálenost od psa. Po zvládnutí cviku můžeme psa odměnit pamlskem, ale vždy odlišným od potravy, na které cvičíme.[10]

6.3.3 Reakce na střelbu

Již opravdu malá štěňata je možné pomalu přivykat na nárazový zvuk střelby. Například tím, že při hře se sourozenci se jim dá pytlík s kamínky, do kterého šťouchají, a tím vydává nepříjemné zvuky.

Při výcviku mladého psa je potřeba postupovat pomalu, abychom se vyhnuli nežádoucí reakci a poté těžkému napravování, které mnohdy ani není možné. Začínáme tím, že máme psa na vodítku a hrajeme si s ním. Pomocník zpočátku střílí ze vzdálenosti až 200 metrů. Podle reakce psa poznáme, zda na střelbu nějak reaguje, nebo je mu lhostejná a pomocník se může přibližovat. Psa při hře povzbuzujeme, a pokud projeví reakci, snažíme se jeho pozornost upřít jiným směrem například na aport nebo pamlssek.

Vhodným místem pro nácvik je například střelnice, ke které se postupně přibližujeme. Můžeme také využít napodobovací metodu. Staršího zkušeného psa bez reakce, který odvrací pozornost mladšího. Naprosto nepřijatelné je snažit se psa „zlomit“ střelbou v jeho blízkosti, aniž bychom brali ohled na jeho reakci. Nejen, že se nám to zcela jistě nepodaří, ale psa tímto zkažíme a s největší pravděpodobností již při pohledu na zbraň bude silně reagovat, aniž by slyšel jediný výstřel.

6.3.4 Rozvíjení zloby, nedůvěry a odvahy

Účelem tohoto výcviku je, aby se pes choval k cizím osobám ostražitě a měl dostatečnou odvahu k jejich zadržení. Využíváme přirozené chování psa při lovu kořisti.

Začínáme již v útlém věku, kdy štěně provokujeme pohybujícím se kusem látky k zákusu a chvílku se s ním přetahujeme. Aby neztratilo motivaci, necháváme ho v tomto „boji“ zvítězit. V mladém psu nejdříve rozvíjíme zlobu a nedůvěru vůči cizím osobám. Jedním z nejdůležitějších faktorů v tomto výcviku je figurant v ochranném oděvu. Ten má za úkol simulovat napadení psa za pomoci pohybů, gestikulace, hlasu a přiměřených úderů a umožnit mu zákus do ochranného rukávu. Vhodné je zde použití napodobovací metody, kdy figuranta obklopuje kruh tvořen psůvody se psy na vodítku. Střídavě jsou zařazováni nezkušení mladí psi a aktivní starší psi, kteří jim dodávají odvahu. Figurant na sebe nejdříve upozorňuje křikem a pohyby a postupně psům umožňuje zákus. Při žádoucí reakci na figuranta dáváme povel „Pozor!“ a psa povzbuzujeme. Při zákusu velíme „Drž!“ a na povel „Pust!“ trhneme vodítkem a psa odměníme. Po vypracování dostatečné reakce na figuranta můžeme přistoupit k samostatnému výcviku.[9]

Chybou figuranta je vrážení ochranného rukávu psovi do mordy. Zabraňuje mu tak v pevném zákusu a může způsobit nežádoucí překusování.

Obr. 28 Nácvik rozvíjení zloby a odvahy²⁸

6.3.5 Průzkum terénu

Úkolem psa při průzkumu terénu je najít a označit štěkotem přítomnost osoby, popřípadě ji při útěku zadržet. Zpočátku vybíráme přehlednější terén, jako je částečně zarostlá louka s keři po stranách, kde můžeme psa dobře pozorovat a usměrňovat ho na dlouhém vodítku. Při odchodu pomocníka na místo úkrytu musíme dávat pozor, aby ho pes neviděl. Zpočátku psa posuňkem rukou vysíláme přímo k ukrytému pomocníkovi povel „Revír!“ a pokud možno po větru, aby ho pes okamžitě neucítil. Kontrolujeme, zda jeho přítomnost ohlásí štěkotem a po úspěšném provedení cviku pochválíme a odměníme pamlskem. V dalším případě se pomocník ukryje na jiném místě a psa opět vyšleme posuňkem rukou a povel v jeho směru. Musíme psa naučit systematickému hledání. Toho docílíme tím, že jdeme středem prohledávaného terénu a psa střídavě vysíláme posuňkem ruky a povel do obou stran. Pokud nereaguje dostatečně, korigujeme jeho pohyb na dlouhém vodítku.[10]

²⁸ Zdroj: vlastní fotografie

6.4 Zkušební řády a používané zkratky

Zkušební řád pro mezinárodní zkoušky pracovních psů a mezinárodní zkoušku psa – stopaře (IPO)

BH	- zkouška doprovodného psa
APr 1-3	- zkouška pracovní upotřebitelnosti psa 1 - 3
FPr 1-3	- zkouška stopařská 1 - 3
UPr 1-3	- zkouška poslušnosti 1 - 3
SPr 1-3	- zkouška obranářská 1 - 3
IPO ZTP	- zkouška chovné způsobilosti
IPO-VO	- mezinárodní zkouška pro pracovní psy
IPO-1	- mezinárodní zkouška pro pracovní psy
IPO-2	- mezinárodní zkouška pro pracovní psy
IPO-3	- mezinárodní zkouška pro pracovní psy
FH 1	- zkouška psa stopaře stupeň 1
FH 2	- zkouška psa stopaře stupeň 2
IPO - FH	- mezinárodní stopařská zkouška
StPr 1-3	- zkouška vyhledávací 1 - 3

Zkušební řád pro sportovní výcvik psů v České republice (NZŘ)

ZM	- zkouška základního minima
ZVV 1	- zkouška všestranného výcviku psa prvního stupně
ZVV 2	- zkouška všestranného výcviku psa druhého stupně
ZVV 3	- zkouška všestranného výcviku psa třetího stupně
ZPS 1	- zkouška psa stopaře prvního stupně
ZPS 2	- zkouška psa stopaře druhého stupně
ZPO 1	- zkouška psa obranáře prvního stupně
ZPO 2	- zkouška psa obranáře druhého stupně

- ZMMP - zkoušky základního minima malých plemen
ZMP 1 - zkouška malých plemen prvního stupně
ZMP 2 - zkouška malých plemen druhého stupně
ZZO - zkouška základní ovladatelnosti

Zkušební řád TART

- ZMT - zkouška základního minima
T 1 - zkouška všestranného psa prvního stupně
T 2 - zkouška všestranného psa druhého stupně
T 3 - zkouška všestranného psa třetího stupně
OPT 1 - zkouška psa obránáře prvního stupně
OPT 2 - zkouška psa obránáře druhého stupně
OPT 3 - zkouška psa obránáře třetího stupně
SPT 1 - zkouška psa stopaře prvního stupně
SPT 2 - zkouška psa stopaře druhého stupně
SPT 3 - zkouška psa stopaře třetího stupně

Zkušební řád ovladatelnosti a základní upotřebitelnosti (Kynologická jednota - ČR Brno)

- ZOP - zkouška ovladatelnosti psa
ZPU-1 - zkouška pracovní upotřebitelnosti 1. stupně
ZPU-2 - zkouška pracovní upotřebitelnosti 2. Stupně

6.5 Zákon 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

Při výcviku psů dodržujeme zák. č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, a to zejména ustanovení

„§ 4

(1) Za týrání se považuje

a) nutit zvíře k výkonům, které neodpovídají jeho fyzickému stavu a biologickým schopnostem a prokazatelně překračují jeho síly,

b) podrobit zvíře výcviku nebo veřejnému vystoupení anebo obdobnému účelu, je-li toto pro zvíře spojeno s bolestí, utrpením, zraněním nebo jiným poškozením, jakož i vychovávat, cvičit nebo účelově používat zvíře k agresivnímu chování vůči člověku nebo jiným zvířatům,

(2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahují na zákroky nebo činnosti

a) spojené s naléhavou potřebou záchrany života zvířat nebo lidí v naléhavých situacích záchranných prací podle zvláštních právních předpisů,1j)

(3) Ustanovení odstavce 1 písm.b) se nevztahuje na výchovu, výcvik a použití zvířete k plnění úkolů, stanovených ozbrojeným silám, bezpečnostním sborům nebo obecní policii zvláštními právními předpisy1k), jakož i na výchovu a výcvik psů prováděný chovatelskými sdruženími nebo organizacemi v rámci zájmové činnosti. “[11]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 NYNĚJŠÍ STAV A PROGNÓZA VYUŽITÍ KYNOLOGIE V PRAXI BEZPEČNOSTNÍCH PODNIKŮ

Současným trendem při ochraně majetku a osob jsou hlavně moderní technické prostředky a kynologie byla odsunuta do ústraní. Pes ovšem oproti technice využívá smysly, které ani nejmodernější technika nepřekoná. Pokud se ale metoda kynologické a technické ostrahy spojí, vytvoří velmi silné bezpečnosti opatření.

Soukromé bezpečnostní agentury se potýkají s nedostatkem finančních prostředků a v konkurenčním boji na trhu se snaží nabídnout zákazníkovi co nejkomplexnější služby, které zahrnují také kynologickou ostrahu. Finance vkládané do této oblasti, jak po stránce personální, tak prostředky vkládané do psů samotných jsou minimální. Najdou se samozřejmě také agentury, které si zakládají na profesionalitě i v této oblasti. Jde především o majitele agentur, kteří již působili v kynologii, nebo byli armádními či policejními psovody a mají celkový přehled o možnostech využití služebního a pracovního psa, nárocích na udržení jeho dobré kondice a o náročnosti provádění výcviku.

Personální zajištění kynologické ostrahy je problematické vzhledem k silně podprůměrnému finančnímu ohodnocení psovodů a nutnosti vykonat zkoušku profesní kvalifikace. Proto také dochází k velké fluktuaci těchto zaměstnanců a jako každá firma, ani soukromá bezpečnostní agentura nechce investovat do vzdělávání zaměstnanců, kteří mají předpoklad, že ji brzo opustí. Není výjimkou, že pro práci psovoda agentura přijme důchodce, nebo člověka se změněnou pracovní schopností a to z důvodu dotování pracovního místa. Také Evropský výcvikový modul pro základní ostrahu hovoří o tom, že strážný, tedy i strážný s kynologickou podporou musí mít nejméně osmnáct hodin odborného proškolení, než jej můžeme nasadit do služby.

Co se týče pracovního psa samotného, nejsou žádné zákonné požadavky na minimální stupeň jeho výcviku na rozdíl od Policie ČR, Armády ČR a Celní správy ČR, kde jsou k dispozici vnitřní předpisy pro práci se psy. Péče o zdraví pracovního psa také není upravena nad rámec zákona č. 166/1999 Sb. o veterinární péči. Bohužel právě sem se finanční prostředky dostávají až v poslední řadě. Je důležité si uvědomit, že tito psi jsou ve značné fyzické, ale také psychické zátěži, na kterou je třeba je připravit, aby se minimalizovalo riziko neopodstatněného napadení a zranění člověka.

Nastavením zákonných podmínek určujících konkrétní požadavky na psovoda, veterinární péči o pracovní psy a stupeň jejich výcviku se z kynologie může stát velmi prestižní

záležitost. Bohužel taková právní úprava je v nedohlednu, protože zákonodárci mají jiné priority a většina agentur nemá zájem na stávajícím stavu cokoli měnit.

8 UKÁZKA ZE ZKOUŠEK DLE ZKUŠEBNÍHO ŘÁDU PRO SPORTOVNÍ VÝCVIK PSŮ V ČESKÉ REPUBLICE

Dne 8.5.2013 se uskutečnily na cvičišti Základní kynologické organizace Zlín Mladcová zkoušky dle zkušebního řádu pro sportovní výcvik psů v ČR (NZŘ). Akce se účastnilo deset psovodů. Z toho šest usilovalo o složení zkoušky ZZO, dva ZM, a dva ZVV1.

Obr. 29 Zahájení zkoušek, nástup psovodů²⁹

²⁹ Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 30 Kontrola identity psa³⁰

Obr. 31 Stopa³¹

^{30, 31} Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 32 Poslušnost - ovladatelnost psa na vodítku³²

Obr. 33 Poslušnost – cvik sedni³³

^{32,33} Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 34 Poslušnost - aport³⁴

Obr. 35 Poslušnost - aport³⁵

^{34,35} Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 36 Poslušnost - odložení³⁶

Obr. 37 Poslušnost – skok vysoký 100cm³⁷

^{36,37} Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 38 Poslušnost – kladina nízká³⁸

Obr. 39 Obrana – průzkum terénu³⁹

^{38,39} Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 40 Obrana – vyštěkání pomocníka⁴⁰

Obr. 41 Obrana – prohlídka pomocníka⁴¹

^{40,41} Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 42 Obrana – zadržení pomocníka (hladké 50 kroků)⁴²

Obr. 43 Obrana – zadržení pomocníka⁴³

^{42,43} Zdroj: vlastní fotografie

Obr. 44 Obrana – samostatná činnost psa, ovladatelnost (pouštění)⁴⁴

⁴⁴ Zdroj: vlastní fotografie

ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo seznámit managery v podnicích průmyslu komerční bezpečnosti s problematikou logistického zabezpečení kynologické ostrahy.

V části věnované vhodným plemenům pracovních psů jsou také uvedeny možnosti jejich využití v praxi bezpečnostních podniků. Nejčastěji využívanými psy pro ochranu majetku a osob jsou stále němečtí ovčáci a velkou oblibu si také získal belgický ovčák malinois. Naopak klesá počet dobrmanů, a to především proto, že se změnil jejich vzhled se zákazem kupírování uší a omezením kupírování ocasu.

Pro udržení pracovního psa v dobré fyzické kondici je nejdůležitější kvalitní krmivo, které obsahuje všechny důležité živiny, vitaminy a minerály. Takové krmivo je možné zakoupit ve specializovaných kamenných prodejnách, nebo u veterinárních lékařů, kteří poskytují také poradenství. Krmiva nabízená v supermarketech nejsou vhodná a jejich nízké kvalitě odpovídá také cena.

Zachování dobrého zdravotního stavu je v první řadě zabezpečeno prevencí. Včasným a pravidelným očkováním, odčervováním, používáním vhodných antiparazitálních prostředků.

Při výcviku je třeba respektovat individualitu psa a přizpůsobit výcvik jeho povaze. Cvičitel využívá doslova celé tělo, aby psa motivoval, chválil, nebo naopak dal najevo svou nespokojenost. V některých případech to může působit až komicky.

V současné době je kynologie u soukromých bezpečnostních služeb na ústupu a to hlavně z důvodu nedostatku finančních prostředků.

CONCLUSION

The aim of this work was to acquaint managers at companies of commercial security with issues of logistics canine security. In the section related to suitable breeds of working dogs are also given the possibilities of their use in practice of security firms. The most commonly used dogs to protect property and people are still German shepherds. Belgian shepherds malinois also win great popularity. On the contrary, the number of Doberman pinschers is decreasing, mainly because of the change of their appearance due to the ban of ear cropping and tail docking restrictions.

Feed is the most important to maintain a working dog in good physical shape. It needs to contain all the essential nutrients, vitamins and minerals. Such food can be purchased in specialist shops, or at veterinarians who also provide counseling. Feed offered in supermarkets is inappropriate and its low quality is also seen in its low price. Maintaining good health is primarily secured by prevention, timely and regular vaccinations and decanting using appropriate antiparasitic agents.

During trainings it is necessary to respect the individuality of a dog and to adapt the trainings the dog's nature. Trainers use virtually their entire bodies to motivate the dog, praise it, or, on the contrary, to show their displeasure. In some cases, it can look comical.

Nowadays, the use of kynology at private security services worldwide is decreasing, mainly due to lack of funds.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] LAUCKÝ, Vladimír. *Technologie komerční bezpečnosti II*. Vyd. 2. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2007, 123 s. ISBN 978-80-7318-631-9.
- [2] CÍSAŘOVSKÝ, Michal. *Pes: nekonečný příběh od pravěku do třetího tisíciletí*. Vyd. 1. Praha: Canis, 2008, 902 s. ISBN 978-809-0082-014.
- [3] KVÁŠ, Martin. *Výživa psů*. České Budějovice: Dona, 1998, 68 s. Chováme psy. ISBN 80-854-6399-7.
- [4] ALLAN, Eric a Rowan BLOGG. *Domácí lékař vašeho psa*. České vyd. 1. Překlad Eva Polenská. Praha: Ottovo nakladatelství - Cesty, 1999, 352 s. ISBN 80-718-1245-5.
- [5] SPANGENBERG, Rolf. *Nemoci psů: určení a léčba*. Ostrava. ISBN 80-856-0670-4.
- [6] FOGLE, Bruce. *Já pes: velká kniha péče o psa : nepostradatelný praktický průvodce informující o všech pravidlech péče o psa*. Čes. vyd. 4. Praha: Cesty, 1999. ISBN 80-718-1254-4.
- [7] Zákon 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů. [online]. Dostupné z http://eagri.cz/public/web/ws_content?contentKind=regulation§ion=1&id=47908&name=166/1999
- [8] NOVÝ, Karel. *Kynologická příručka*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1995, 159 s., [16] s. barev. il. ISBN 80-206-0503-7.
- [9] HARTL, Karel. *Výchova a výcvik psa*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 1979, 236 s. ISBN 80-206-0503-7.

- [10] HRUŠOVSKÝ, Josef. *Pes a jeho výcvik*. 2., dopln. a přeprac. vyd. Praha: Naše vojsko, 1990, 331 s. ISBN 80-206-0091-4.
- [11] Zákon 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. [online]. Dostupné z <http://www.uplnezneni.cz/zakon/246-1992-sb-na-ochranu-zvirat-proti-tyrani/>
- [12] KOMOLÝ, Alois. *Výcvik služebního psa*. Vyd. 2. Praha: Naše vojsko, 1965, 300 s. ISBN 28-047-65.
- [13] KOLLER, Jan. *Kynologická příručka*. Vyd. 3. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1979, 215 s. ISBN 07-049-79.
- [14] RŮŽIČKA, Josef. *Pes k obraně osob a ochraně majetku, aneb, Člověče, neboj se, máš-li psa!: rady pro profesionály i všechny majitele psů služebních i neslužebních plemen, jak se nebát o majetek a svoji bezpečnost*. České Budějovice: Dona, 1996, 171 s., [16] s. barev. il. ISBN 80-85463-76-8.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ZM Zkouška základního minima

ZZO Zkouška základní ovladatelnosti

ZVV 1 Zkouška všestranného výcviku psa prvního stupně

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Německý ovčák.....	14
Obr. 2 Belgický ovčák – Malinois.....	15
Obr. 3 Rotvajler.....	17
Obr. 4 Velký knírač.....	18
Obr. 5 Dobrman.....	19
Obr. 6 Americká akita.....	20
Obr. 7 Beauceron – harlekýn.....	21
Obr. 8 Brazilská fila.....	22
Obr. 9 Briard.....	23
Obr. 10 Bullmastif.....	24
Obr. 11 Erdelteriér.....	25
Obr. 12 Flanderský bouvier.....	26
Obr. 13 Holandský ovčák.....	27
Obr. 14 Hovawarti.....	28
Obr. 15 Mallorská doga.....	29
Obr. 16 Německá doga – modrá.....	30
Obr. 17 Německý boxer.....	31
Obr. 18 Pyrenejský horský pes.....	32
Obr. 19 Šarplaninský pastevecký pes.....	33
Obr. 20 Tosa-Inu.....	34
Obr. 21 Zleva: kleště na klíšťata, kleště na stříhání drápů, zubní kartáček pro psy.....	48
Obr. 22 Zleva: kartáče pro péči o srst, trimovací nůž.....	48
Obr. 23 Kotec pro psa.....	49
Obr. 24 Převážní vozík pro psy za automobil.....	50
Obr. 25 Převážní box pro psy.....	50

Obr. 26 Schéma vytváření podmíněného reflexu.....	53
Obr. 27 Cvičitel jako komplexní podnět.....	57
Obr. 28 Návčik rozvíjení zloby a odvahy.....	62
Obr. 29 Zahájení zkoušek, nástup psů.....	69
Obr. 30 Kontrola identity psa.....	70
Obr. 31 Stopa.....	70
Obr. 32 Poslušnost - ovladatelnost psa na vodítku.....	71
Obr. 33 Poslušnost – cvik sedni.....	71
Obr. 34 Poslušnost – aport.....	72
Obr. 35 Poslušnost – aport.....	72
Obr. 36 Poslušnost – odložení.....	73
Obr. 37 Poslušnost – skok vysoký 100cm.....	73
Obr. 38 Poslušnost – kladina nízká.....	74
Obr. 39 Obrana – průzkum terénu.....	74
Obr. 40 Obrana – vyštěkání pomocníka.....	75
Obr. 41 Obrana – prohlídka pomocníka.....	75
Obr. 42 Obrana – zadržení pomocníka (hladké 50 kroků).....	76
Obr. 43 Obrana – zadržení pomocníka.....	76
Obr. 44 Obrana – samostatná činnost psa, ovladatelnost (pouštění).....	77

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Značení krmiv na obalech.....	40
Tab. 2 Příklad frekvence krmení štěňat a mladých psů.....	42
Tab. 3 Schéma základního očkování psů.....	44